

Kwiecień jest miesiącem wiedzy o autyzmie.

W tym czasie szeroko podejmuje się temat funkcjonowania osób w spektrum autyzmu, ich trudności, potrzeb, ale również potencjału i możliwości.

Czym jest autyzm?

Autyzmu nie da się opisać jednym słowem.

W obecnych czasach mówimy o **zaburzeniach ze spektrum autyzmu**. Spektrum czyli coś bardzo szerokiego. **Nie ma dwóch takich samych osób w spektrum autyzmu**. Zaburzenia ze spektrum autyzmu są całościowymi zaburzeniami rozwoju. Oznacza to, że u osób ze spektrum obserwuje się objawy nieprawidłowego funkcjonowania we wszystkich obszarach rozwoju, ale każdy może je przejawiać na bardzo różnym poziomie.

Coraz częściej pojawia się stwierdzenie, że zaburzenia ze spektrum autyzmu to **odmienny typ rozwoju**- ani lepszy, ani gorszy od neurotypowego.

Przyczyny zaburzeń ze spektrum nie są jeszcze dostatecznie znane. Uznaje się, że objawy autyzmu są spowodowane nieprawidłowym rozwojem funkcjonowania mózgu we wczesnym dzieciństwie. Niektórzy badacze podają, że nieprawidłowości dotyczą już życia płodowego.

Symptomy zaburzeń ze spektrum autyzmu

Zaburzenia ze spektrum autyzmu diagnozuje się coraz częściej.

Nasilenie poziomu zaburzeń w określonych sferach może u każdej osoby w spektrum autyzmu wyglądać zupełnie inaczej. Pierwsze symptomy zaburzeń pojawiają się bardzo wcześnie, często już u kilkunastomiesięcznych niemowląt, zazwyczaj są widoczne przed ukończeniem przez dziecko 3 roku życia. Czasem jednak objawy są tak dyskretne, a dziecko uczy się je kompensować w inny sposób, co skutkuje np. postawieniem diagnozy w wieku nastoletnim, kiedy wymagania społeczne stają się już tak duże, że dziecko nie zawsze im jest w stanie sprostać.

Mówi się o trzech podstawowych kryteriach: zaburzeniach wzorców komunikacji społecznej, zaburzeniach tworzenia relacji z otoczeniem oraz zaburzeniach wzorów aktywności i zainteresowań.

Niepokoić powinny wszystkie nieprawidłowości w rozwoju, szczególnie dotyczące sfery społeczno-emocjonalnej oraz komunikacyjnej.

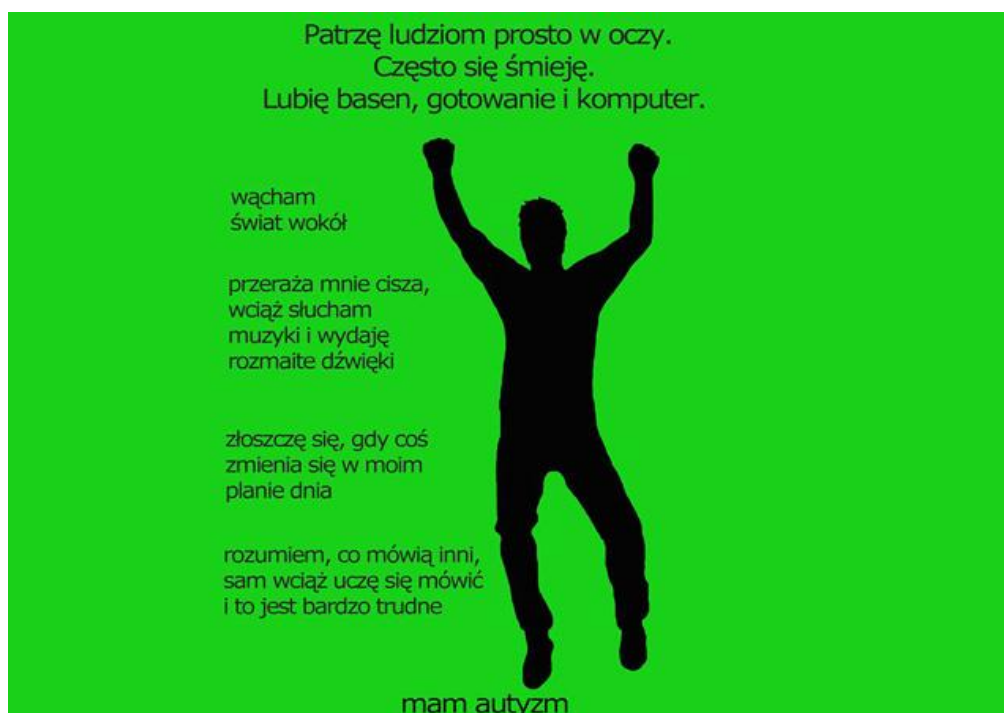
Co może wzbudzać niepokój u dzieci?

- Brak lub niewłaściwy do wieku poziom zainteresowania drugą osobą. Czasem dzieci ze spektrum dużo łatwiej nawiązują relacje z dorosłymi, a mają duże trudności w relacjach rówieśniczych.

- Brak, osłabienie lub unikanie kontaktu wzrokowego
- Brak, osłabienie lub unikanie podążania wzrokiem za drugą osobą lub przedmiotem wskazywanym przez osobę
- Brak lub osłabienie w odniesieniu do norm rozwojowych wzajemności emocjonalnej np. reagowanie uśmiechem na uśmiech, na mimikę drugiej osoby, brak lub osłabione dzielenie się myślami, uczuciami z drugą osobą
- Trudności w rozumieniu przeżyć, uczuć, myśli innych osób. Trudności w rozumieniu różnych sytuacji.
- Odmienności w zabawie np. ciągła zabawa tymi samymi zabawkami, niefunkcjonalne używanie przedmiotów, machanie książką zamiast jej oglądanie itp.
- Ograniczony, powtarzający się wzorec zachowań, zainteresowań lub aktywności
- Działanie według własnych zasad
- Słabe zainteresowanie zabawą z innymi dziećmi
- Zachowania, które innym osobom trudno jest zrozumieć (np. krytykowanie dorosłych lub nie słuchanie poleceń)
- Trudności w komunikacji na różnym poziomie. Może to być brak lub opóźniony rozwój mowy, używanie języka w sposób specyficzny, czasem zbyt dorosły. Czasem sprawianie wrażenia, jakby nie rozumiało się języka. Czasem powtarzanie zasłyszanych słów czy fraz.
- Trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu rozmowy. Trudności z budowaniem wypowiedzi. Trudności w zastosowaniu języka adekwatnie do sytuacji. Trudności z rozumieniem pojęć abstrakcyjnych.
- Trudności w naśladowaniu różnych czynności.
- Stereotypowe lub rytualne zachowania, których przerwanie wywołuje u dziecka duży poziom złości czy niezadowolenia.
- Specyficzne, często wykraczające poza wiek rozwojowy, zainteresowania dziecka
- Szczególna wrażliwość na różne bodźce np. dotykowe, słuchowe, wzrokowe
- Trudności z tzw. zorganizowaniem się, gubienie rzeczy, zapominanie, wrażenie niesłuchania, nieobecności.
- Trudności w zorganizowaniu sobie aktywności swobodnej np. na przerwach.
- Osłabienie tzw. intuicji społecznej, łatwowierność, naiwność, łatwość ulegania wpływom
- Obniżony w stosunku do norm rozwojowych poziom samodzielności lub niezależności
- Słabe umiejętności w wychwytywaniu tzw. niuansów społecznych, nie rozumienie sarkazmu, żartu

To przykładowe symptomy. Nie wszystkie muszą występować jednocześnie. Nie wszystkie muszą występować u każdej osoby. Pojedyncze objawy nie świadczą o tym, że osoba ma spektrum autyzmu.

Mity i fakty na temat zaburzeń ze spektrum autyzmu

Zdjęcie pochodzi z zasobów Fundacji Prodeste

Wokół autyzmu narosło wiele nieprawdziwych mitów i stereotypów, często krzywdzących dla osób ze spektrum i ich rodzin.

Autyzm to nie choroba. Nie można się nim zarazić. Nie można go wyleczyć. Nie jest równoznaczny z niepełnosprawnością intelektualną, choć może zdarzyć się tak, że zaburzenia ze spektrum i obniżenie umiejętności umysłowych współwystępują. To całościowe zaburzenie rozwoju, które stawia osobie ze spektrum i otoczeniu pewne wymagania, jak np. stworzenie specjalnych warunków do uczenia się.

Nieprawdą jest, że osoby w spektrum nie potrzebują innych ludzi do egzystowania. Osoby w spektrum autyzmu chcą mieć przyjaciół, rodziny. Problemem są ich trudności we właściwym nawiązywaniu tych relacji. W tym obszarze wymagają wsparcia.

Wybitnych jednostek wśród osób z ze spektrum autyzmu jest prawdopodobnie tyle samo, co w populacji ogólnej.

Osoby w spektrum często zwyczajnie nie rozumieją wielu obowiązujących zasad społecznych. Czasem popełniają gafy. Czasem sprawiają wrażenie bezradnych. Wymagają w tym zakresie wsparcia i podpowiedzi, muszą się ich zwyczajnie nauczyć. Tak, jak jazdy na rowerze. Osobom bez autyzmu przychodzi to intuicyjnie.

Kluczową potrzebą wszystkich osób jest potrzeba komunikacji- bycia usłyszanym i wysłuchanym. Ten obszar wymaga również szczególnego wsparcia u osób w spektrum autyzmu.

Osoby w spektrum mają silną potrzebę akceptacji i zrozumienia. Zrozumienie zapewnia właściwa i rzetelna wiedza na temat różnych zaburzeń i trudności, w tym osób w spektrum. Dobrze unikać stereotypów.

Im wcześniej podejmie się właściwą terapię, tym większe są szanse na wyeliminowanie czy złagodzenie objawów wtórnych, wcale nie wpisanych w spektrum autyzmu, takich jak depresja, agresja czy autoagresja.

**Z człowieka z autyzmem nie zrobimy kogoś bez autyzmu, ale możemy
sprawić, żeby poczuł się spełniony, szczęśliwy,
obecny w społeczeństwie.
(Joanna Ławicka, Fundacja Prodeste)**